א מיי' פי"ט מכירה הל' ד סמג לאוין ד"י סי' רכה

מכירה הכיד קמג נחוץ קע טוש"ע ח"מ ס" רכה סעיף ב: קנא ב מיי פ"ט מהלי טוען הלי א סמג עשין

לה טוש"ע ח"מ סי קלד סעיף א: קנב ג מיי שם הלי ב

רבינו גרשום

סעיף ח: ג מיי' שם הל' ב טוש"ע שם סעיף ב:

מה.

א) רש"ל, ב) גי׳ רש"ל לקמן,

תורה אור השלם

ו לוה רשע ולא ישלם

נכר אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: יי. תהלים קמד יא

הגהות הב"ח

(h) רשב"ם ד״ה ואנים וכו׳ לא צעי למישקל כנ״ל וחייכת ליה נמחק: (כ) בא"ד יוליאנו מידו בדין דעכו"ס: (ג) תום' ד"ה אכל וכו' דלא (ג) תום' ד"ה אכל וכו' דלא מסתבר לאוחומה כגוז דלא

מוסף תוספות

לרבים:

א. שאין שעבודו אלא עליו דהא אמר ליה אין לך פרעון אלא מזו. רמנ״ן. יקנה נכסים ויעשיר לאחר זמן ויטרוף בעל חובו . לפיכר הוא מעיד עליה. לפיכך הוא מעיד עליה. למכ"ן. ג. שדבר רחוק הוא ואין אדם מעלה על לבו כדי שיעיד עדות שקר. למכ"ן. (ועי"ם מה הדין אם קנה). דאחריותא קנה). דאונסא לא קביל עילויה. יד רמה. ה. כגון שטען לקוח הוא בידי אחר . שמסרתו לי בתורת אומנות. רנינויונה, 1. [כיון] שמסרו לו סתם רגלים לדבר שבתורת אומנות הוא שבותות אומנות הוא שאילו באו בתורת מכר היה לו לפרש. רמנ"ץ. בו מדאיתא בשבועות. ז. כדאיתא T. כדאיתא ז. כראיתא בשבועות (לד:). תמכ"ן, ח. והקשה ר"מ ז"ל א"כ לקמן דפריך ליה אביי לרבה מראה עבדו ביד אומן לשני ליה כגון שרגיל לתקן אצלו לכך נראה פכ"י ר"י ז"ל כני ככתוב בתוס׳. שיטמ״ק נשס תוס׳ הרח״ש. ט. דא״כ לא תוס הרק"ט, ט. דא"ב לא שבקת חיי לכולהו אומני. ר"י מיגש, י. לאו למימרא דאביילית ליה מגו גבי אומן . דהא שמעתא מוכחא לקמז רוא שמעונא מוכוזא לקמן ראית ליה מגו. רמנ״ן: יא. [ד]לגבי אומן ככלים העשויין להשאיל ולהשכיר. ר"ן, יב. דהא אפי' בכלים העשויים להשאיל ולהשכיר שאינו נאמן לומר לקוחין הן בידי דאמרת דאפי׳ בדראה נאמן ועשיתו לאומן בזה כשאר כל אדם. שם.

אי דאים ליה. למוכר ארעא אחריתי בת חורין שיוכל בע"ח לגבות הימנה עליה הדר בעל חוב דאין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין ואפי׳ הן זבורית ואמאי אינו מעיד הרי אין מעמידה בפני בעל חובו ואין לו למוכר לא ריוח ולא הפסד אם תעמוד ביד הלוחח ואינו נוגע בעדות

זו: מאי נפקא ליה מינה. אם תשאר אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה דידיה הדר ביד הלוקח הא אפילו אי מפיק לה אי דלית ליה ארעא אחריתי מאי נפקא ליה מערער לא מלי גבי בעל חובו מיניה מינה לעולם דלית ליה ארעא אחריתי דאמר דמוכר מידי דהא לית ליה: לא ניתא לא ניחא דליהוי ילוה רשע ולא ישלם סוף ליה. ללוה דתיפוק ארעא מיד לוקח סוף לגבי אידך נמי לוה רשע ולא ישלם הוא ולא ימלא בעל חוב ממה לגבות דאמר לחכי זביני לך שלא באחריות מכריז וקם ליה לוה בלוה רשע ולא ישלם רבא ואיתימא רב פפא דסלקין לעילא והלכך נוגע בעדותו הוא: סוף סוף. ודנחתין לתתא האי בר ישראל הזבין ליה מה הנאה יש לו בעדות זו דמוקי לה חמרא לישראל חבריה וקא אתי עכו"ם ואנים ביד לוקח והדר בעל חוב וגבי לה מיניה לגבי לוקח נמי הוה ליה לוה ליה מיניה דינא הוא דמפצי ליה מיניה ולא רשע שהרי הפסידו ולא הוי נוגע אמרן אלא שאינו מכיר בה שהיא בת חמורו בטדות זו: ומשני דאמר ליה להכי אבל מכיר בה שהיא בת חמורו לא ולא זבני לך שלה בהחריות. להפטר מכל אמרן אלא דלא אנים ליה לדידיה ולאוכפא אחריות שבעולם והלכך אינו מעיד אבל אנים ליה לדידיה ולאוכפא לא אמימר שרולה להעמידה בפני בעל חובו אמר אפי' ליכא כל הני לא מאי מעמא מידע דלגביה הוא דהוה ליה לוה רשע אי ידע דסתם עובד כוכבים אנס הוא שנא' יאשר לא פרע ליה: מכריו רבא. דריש פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר: יאומן אין לו חזקה וכו': אמר רבה ל"ש אלא שמסר לו בעדים אבל מסר לו שלא בעדים מתוך דסלקין לעילא. העולין מבבל לארץ ישראל: ודנחתי לתחא. מא"י לבבל. כולכם תדעו דין זה האי בר ישראל כו': המרא. חמור: שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם כי אמר ואנים ליה מיניה. דלוקח דקטעין ליה גמי לקוחה היא בידי מהימן אמר ליה אביי אי הכי יאפילו בעדים גמי מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך כי אמר ליה לקוחה היא בידי מהימן אמר ליה רבה מי סברת עכו"ם חמור זה נגנב ממני או מי שמכרו לך גזלו ממני ובלא עדים מאנסו הימנו וכדמפרש לקמן דלא אנים ליה לאוכפא אלא החמור לבדו

דמוכח מילתא דדידיה הוא דקא שקיל דלאו דידיה לא בעי (א) ליה למישקל והלכך דינא הוא דמפלי ליה כמו הפולה את דוד עבדו מחרב רעה (תהלים קמד) ויביא עדים וידון עם העכו"ם אולי יוליאנו מידו (כ) דעכו"ם לייתי דינא הם. ודוקא עכו"ם אבל האנים ליה ישראל לא מפצי ליה אלא יתבענו בדין דאין כח לישראל לגזול חמור מחבירו בלא עדים ובלא ראיה: ולא אמרן. דלריך מוכר לפצות לוקח אלא שאין מכיר בה לוקח שהיא בת חמורו של מוכר דאיכא למימר הדין עם העכו"ם: אבל הכיר בה כו' לא. מבעי ליה לפלותו כיון דדבר ידוע הוא שגדלה בביתו של מוכר וסתם עובד כוכבים אנם הוא מסתברא דשלא כדין אנסו העכו"ם: ולא אמרן. דמפלי ליה היכא דאין מכיר בה אלא דלא אנים את החמור ואת האוכף דכיון דהניח את האוכף מסתברא דשלו הוא נוטל. והלכך נקט חמור אבל פרה וטלית ליכא למימר האי חילוק דאוכף: לא. מפצי ליה דסתם עובד כוכבים אנם הוא: אפילו ליכא כל הני. אינו מכיר בה שהיא בת חמורו ולא אנים לאוכפא אפילו הכי לא מפצי ליה דסתם עובד כוכבים אנס הוא א [והכי קי"ל משום דאמימר בתראה הוא]: אומן אין לו חוקה. מתני׳ היא דקתני [מב.] האומנין והאריסין. כל חדא חדא בבא מפרש להו ואזיל: אמר רבה לא שנו. דאין לו חזקה לטעון לקוח

הוא בידי ולריך לשלם האומן לבעל הבית את בגדיו או את כליו: אלא שמסר לו. בעל הבית לאומן טליתו בפני עדים לתקנו והלכך אפילו אין אנו רואים עכשיו הטלית ביד האומן ובעל הבית תובעו טליתו אין האומן יכול לטעון החזרתיו לך דסבירא ליה לרבה המפקיד אלל חבירו בעדים לריך להחזיר לו בעדים כדמפרש לקמיה [ע"ב]והיה לו להחזירו בעדים וכל שכן שאנו רואין אותו בבית האותן שאין יכול לטעון לקוח הוא בידי שהרי מעידין עדים שבתורת פקדון בא לידו שהרי בפניהם מסר לו. ומיהו אי טעין החזרתיו לך בפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים נאמן דהכי אמרינן בשבועות (דף מא.) דאפי׳ למ"ד המלוה את חבירו בעדים לריך לפורעו בעדים אי טעין ואמר פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן. ומיהו כל זמן דלא טעין אלא החזרתיו לך שלא בעדים אינו נאמן והא דלא אמרינן מחוך שיכול לומר פרעמיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים כי אמר נמי החזרתי ביני ובינך נאמן כי האי גוונא לא אמרינן מיגו דכיון דלא פרעו בפני עדים לא היה יכול לומר פרעתי בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים דמילתא דעבידא לאיגלויי לא משקר איניש פן יעשה בדאי היום ולמחר כי הדרי עדים ממדינת הים ויאמרו לא היו דברים מעולם: אבל מסר לו שלא בעדים. לא מיבעיא היכא דאין אנו רואין הטלית בידו דמתוך שיכול לומר אמת אתה מסרת לי אבל החזרתי לך ונאמן דהא אין לריך עכשיו להחזיר לו בעדים אי נמי יכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרת לי ויהיה נאמן בשבועת היסת כי אמר לו נמי ישנו בידי ולקוח הוא שמכרתו לי דיש לו חזקה ונאמן ע"י האי מגו אלא אפילו אם ראו עכשיו עדים הטליח ביד האומן או שתפוס בו בפנינו מחוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שלא מסרחו לי אבל אחר מסרו לי שמכרחו לו והוא מכרה לי כי אמר ליה נמי אתה מסרתו לי ומכרתו לי נאמן בהאי מיגו דסבירא ליה לרבה השתא דהיכא דלא מסר לו בעדים ל"ש ראה הטלית בידו עכשיו ל"ש לא ראה יש חזקה דלא מדמי ליה לדין של דברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר אידך לקוחין הן בידי דאינו נאמן הואיל ויש למערער עדים שהיה שלו ואע"ג דליכא עדי מסירת שאלה או שכירות משום דשאלה ושכירות לכל שכניו אדם משאיל ומשכיר אבל הכא מצי אמר אומן אינך רגיל לחקן בגדיך אצלי והכי מוכח לקמיה [ע"ב] דלרבה ל"ש ראה ל"ש לא ראה יש לו לאומן חזקה

היכא דליכא מסירה בעדים: אמר ליה אביי. לרבה אמאי לא משוית שום חילוק היכא דמסר לו בעדים בין ראה עכשיו הטלית בידו בעדים ללא ראה אפילו מסר בעדים נמי היכא דלא ראה יש לו חזקה מחוף שיכול לומר לו החזרמיו לך דסבירא ליה לאביי

אי כגון מלי לשנויי כגון אדרת אדעא אחריתי עליה הדר. הוה מלי לשנויי כגון שעשאה אפותיקי דאז לא הדר אארעא אחריתי דאית ליה א ואם תפול ביד המערער יפרע לו אחרת ומש״ה אינו מעיד עליה דנוגע בעדות הוא: מאר נפקא מינה. תיתה דנ״ת שיפטרו אם יתעשר ב

ושמא בשביל כן אין לפוסלו לעדות כיון דהשתא לא מרויח מידי: דינא הוא דמפצי ליה. מימה לרשב"א דלימא ליה אייתי ראיה דבדין טרפה ואשלם לך דאפילו לגבי ישראל מצי למימר הכי כל שכן לגבי עכו״ס⁻ ויש לומר דמיירי כגוו שבדיני עכו"ם דן עמו ובדיניהם הויא

דעכו"ם הלכך חייב לפלותו: אבל מסר לו שלא בעדים מתוך שיבול לומר בו'. אין לפרש מתוך שהיה יכול לומר אין בידי כלל דהא בראה מיירי כדמוכח אתהפתא דאביי דראה עבדו אלא ה״פ מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם שבא לידו בתורת אומנות אלא בתורת מכר ה אי נמי אתה מכרתו לאחר ואחר מכרו לי כדפי׳ הקונטרס ואם תאמר מאי איריא אומן דאין לו חזקה היכא דמסר לו בעדים אפי׳ אחר נמי כיון שיש עדים שבא לידו בתורת פקדון ואפילו לא ראה למאי דמסיק שלריך להחזיר לו בעדים ולקמן פריך לה אבל מכל מקום קשה דמאי ס"ד דרבה וי"ל כגון שמסר לו בעדים סתם ולא פירש בפניהם אם בתורת מכר אם בתורת פקדון ולהכי דוקא אומן אין לו חזקה דמסתמא לתקנו מסר לו כיון דלא פירש הבל אחר מדלא פירש שהוא

המפקיד פקדון מסתמא מכר או מתנה הוא דורב נחמן בר יצחק דפריך בסוף הסוגיא אומן הוא דאין לו חוקה הא אחר יש לו חוקה לא מסתבר ליה לרב נחמן לאוקומה בראיה בלא ידיעה דלא שכיח כדפריך ביןלעיל מיניה] אי דאיכא עדים ליחזו עדים מאי קאמרי דלא שכיח שימסור בפניהם ולא ידעי הקציצה והכא נמי רב נחמן בר יצחק לא פריך אלא מכח סברא זו והכי פריך אי דאיכא עדים אחר אמאי יש לו חזקה הא ע"כ ידעי עדים דבתורת פקדון אתא לידיה דלא מסתבר לאוקומה (2) בדבר דלא ידעי דלא שכיח כלל הקשה בקונט׳ אמאי יש חזקה לאומן מ"ש מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר וחירן דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר שייך גבי כל אדם אבל הכא מצי למימר אומן אינך רגיל אצלי למקן דר"י אומר דאפי' רגיל למקן אנלו יש לחלק דדברים העשויין להשאיל ולהשכיר שייך בין לגבי אדם שמכיר שהוא נאמן בין מכיר שאינו נאמן ואין יכול כל שעה להעמיד עדים כשרולה להשאיל ולהשכיר שלא להשיא עלמו שם רע בשכיניו אבל לאומן אם לריך הוא לחקן יכול ליחן לאומן המכיר שהוא נאמן או להביא עדים לכך יש לו חזקה שלא בעדים ": אי הכי אפי' בעדים גםי מתוך שיכול לומר החזרתיו לך כו'. פירוש בשלמא לדידי דלא מפליגנא בין יש עדים לאין עדים אלא בראה הוא דמפליגנא היכא דראה אפילו היכא דליכא עדים לא מהימן יא כדאמר אביי בסמוך והיכא דלא ראה אף על גב דאיכא עדים מהימן במיגו דמצי אמר החזרתיו לךיב אלא לדידךיג היכא דאיכא

היכי דמי. האי מוכר: אי דאית ליה ארעא אחריתי. חוץ מזו שמכר אמאי לא . מצי מסהיד ליה והא עליה מצי מסחיר ליה ההא עליה: דידיה קא הדר בעל חובו וגבי מההוא קרקע דשייר לו ולא על הלוקח. ואי דלית . ליה ארעא אחריתי אמאי לא מצי מסהיד הא לא נוגע בעדות דכיוז דלית ליה לא היה מוצא בעל חובו לגבות כלום מן הלוקח סוף סוף אין יכול בעל חובו לחזור לגבות ממנו שהרי למוכר לשקר ואמאי נוגע בעדות הוא: לעולם דלית בעדות הוא: לעולם דלית ליה ארעא אחריתי למוכר. ודקאמרת אי הכי מה לו לשקר אפ״ה חיישינן משום דלא ניחא ליה דליקרייה לוה רשע ולא ישלם וניחא ליה דלישכח בעל חובו ליה דלישכח בעל חובו למטרף מידי מן הלוקח: סוף סוף. כי טרף ליה בעל חובו לגבי דלוקח הרי לוקח קורא לו לוה רשע ולא ישלם. לא דמצי אמר יית כוב. ליה מוכר להכי זביני לך שלא באחריות דלא ליהו ליה עוד שום תרעומות דסלקין לעילא. מבב לא״י: ודנחתין לתתא. מא״י לבבל כלומר הוו ידעין הכל האי דינא. ולא אמרן דמפצי ליה אלא כשאין . מכיר בה הלוקח שהיא בת חמורו דמוכר: לא מפצי ליה. דהשתא ידע דעובד כוכבים באנסות לקחה ממנו ולא בדין: ולא אמרן. אפי ולא בדין: ולא אמרן. אפרי להיכא שאין מכיר בה שהיא בת חמורו דמפצי ליה אלא דקא אניס ליה עובד כוכבי׳ . בלא אוכפא דאיכא למימר בלא אוכפא דאיכא למימר מה שהכיר אניס ומה שלא הכיר לא אנס ומש״ה דינא הוא דמפצי ליה אבל אניס לתרוייהו לא מפצי ליה: אמימר כו': פיםקא אומן שמתקן כלים אם מבקש שמתקן כלים אם מבקש ממנו בעל הבית שיחזור לו בידו אין לו חזקה לאומן לומר לקוח הוא בידי: אמר לומר לקוח הוא בידי: אמר רבה ל"ש. דאין לו חזקה אלא שמסר לו בעל הבית בעדים דאע"ג דלא ראהו בידו אין לו חזקה לאומן לומר לקוח הוא בידי משום דסביר ליה המפקיד אצל חבירו בעדים צריך להח לו בעדים אכל מסר שלא בעדים אע"ג דראוהו שלא בעדים אע"ג דראוהו בידו יש לו חזקה דמתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם. לא נתת לי שום כלי לתקן: אמר ליה אביי ליי חוקן: אמו לייו אביי אי הכי אפי׳ בעדים. מסר לו כיון דלא ראוהו הוי חזקה מתוך שיכול לומר לו כו׳. משום דמשמע לו המפקיד

עדים